

תוכן עניינים

2.....	טיוטת תקנות
2.....	א. שם התקנות המוצעות
2.....	ב. מטרת התקנות המוצעות והצורך בהן
3.....	טיוטת תקנות העיצובים (ניהול דיונים בהליכים לפני הרשם באמצעים טכנולוגיים), התשפ"א - 2021
3.....	1. דיון שאינו כולל שמיעת עדות בהליך לפני הרשם
3.....	2. דיון הכולל שמיעת עדות בהליך לפני הרשם
4.....	3. החלטת הרשם
4.....	4. עמדות הצדדים
4.....	5. הגשת מסמכים
5.....	6. אדם עם מוגבלות
5.....	7. פומביות הדיון
5.....	8. איסור הקלטת הדיון
5.....	9. תחילה
5.....	10. הוראות שעה
7.....	דברי הסבר

טיוטת תקנות

א. שם התקנות המוצעות

תקנות העיצובים (ניהול דיונים בהליכים לפני הרשם באמצעים טכנולוגיים), התשפ"א-2021

ב. מטרת התקנות המוצעות והצורך בהן

הסדרת קיום דיונים המתנהלים ברשות הפטנטים באמצעות מכשירים טכנולוגיים, לאור המגמה ההולכת ומתרחבת בעניין זה ברשויות שונות ובמקומות שונים בעולם. זאת לצד הצורך אשר עלה בעקבות נגיף הקורונה המטופל על ידי הוראת השעה.

ג. להלן נוסח טיוטת התקנות המוצעות:

טיוטת תקנות מטעם משרד המשפטים

טיוטת תקנות העיצובים (ניהול דיונים בהליכים לפני הרשם באמצעים טכנולוגיים), התשפ"א -

2021

בתוקף סמכותי לפי סעיף 112(א)(2) ו-(3) לחוק העיצובים התשע"ז-2017¹ (להלן – החוק) אני מתקין תקנות אלה:

1. דיון שאינו כולל שמיעת עדות בהליך לפני הרשם

(א) בדיון שאינו כולל שמיעת עדות, הרשם רשאי להורות מיוזמתו או לבקשת בעלי הדיון, לאחר קבלת עמדת בעלי הדיון לפי האמור בתקנה 4, כי הדיון יתקיים לפניו שלא בנוכחות בעלי הדיון, באי כוחם וכל אדם אחר שנוכחותו בדיון נדרשת, אלא באמצעות מכשירים טכנולוגיים המאפשרים העברת קול בזמן אמת, וככל הניתן באמצעות מכשירים טכנולוגיים המאפשרים העברת קול ותמונה בזמן אמת.

(ב) סירב בעל דין לקיום דיון באופן האמור בתקנת משנה (א), ולא הראה טעם מוצדק לסירובו, רשאי הרשם להורות על קיום דיון באופן האמור אף בלא הסכמתו, מטעמים שירשמו; אם סרבו כל בעלי הדיון לא יורה הרשם על קיום דיון כאמור.

(ג) הורה הרשם על קיום דיון לפי תקנת משנה (א) הדיון יתקיים בדרך שתבטיח כי הרשם, בעלי הדיון, באי-כוחם וכן אדם אחר שנוכחותו נדרשת בדיון, ישמעו זה את זה במהלך הדיון וככל הניתן, גם יראו זה את זה; על אף האמור, סבר הרשם כי יש צורך גם בהעברת תמונה בזמן אמת במסגרת הדיון, יורה כי יתקיים הדיון בדרך שתבטיח כי הרשם, בעלי הדיון, באי-כוחם וכן אדם אחר שנוכחותו נדרשת בדיון יראו זה את זה במהלך הדיון.

2. דיון הכולל שמיעת עדות בהליך לפני הרשם

(א) בדיון הכולל שמיעת עדות, בישראל או מחוץ לה, הרשם רשאי להורות ביוזמתו או לבקשת בעל דין, לאחר קבלת עמדת בעלי הדיון לפי האמור בתקנה 4, כי הדיון יתקיים לפניו ללא נוכחות העד אלא באמצעות מכשירים טכנולוגיים המאפשרים העברת קול ותמונה בזמן אמת.

(ב) סירב בעל דין לקיום דיון באופן האמור בתקנת משנה (א), ולא הראה טעם מוצדק לסירובו, רשאי הרשם להורות על קיום דיון באופן האמור אף בלא הסכמתו, מטעמים שירשמו; אם סרבו כל בעלי הדיון לא יורה הרשם על קיום דיון כאמור.

¹ ס"ח תשע"ז, עמ' 1176.

(ג) הרשם רשאי להורות על שמיעת עדות כאמור בתקנת משנה (א) אם השתכנע כי התקיימו התנאים האלה:

- (1) הגעתו של העד לדיון תקשה עליו, והוא נתן הסכמתו למתן עדות בדרך זו;
- (2) עדותו של העד נדרשת לשם הכרעה בשאלות השנויות במחלוקת;
- (3) בעדות מחוץ לישראל, אין מניעה מבחינת מדינת החוץ לשמיעת עדות בדרך זו בתחומה.

(ד) הורה הרשם על קיום דיון לפי תקנת משנה (א) הדיון יתקיים בדרך שתבטיח כי ניתן לצפות בעד בכל מהלך העדות, לשמוע אותו ולהציג לו שאלות ומסמכים.

1. החלטת הרשם בנוסף על האמור בתקנה 2(ג), בבואו להורות על קיום דיון לפי תקנות 1 ו-2, ועל מתכונת הדיון, ישקול הרשם את האפשרות המעשית לקיים את הדיון באופן האמור בשים לב למגבלות הטכניות והמהותיות שכרוכות בקיומו בדרך זו, לרבות הצורך בשמירה על סוד מסחרי, יכולתו להתרשם ממהימנות העד או הצורך בהגשת מסמכים רבים במהלך הדיון, הנזק שייגרם לבעלי הדין ולציבור אם לא יתקיים הדיון באופן האמור וכן את הנזק שייגרם לבעלי הדין אם יתקיים הדיון באופן האמור.

4. על אף האמור בתקנה 97 לתקנות העיצובים התשע"ט-2019² בעלי הדין יציגו את עמדתם לפי תקנות 1 ו-2 –

(1) אם הורה הרשם על קיום דיון כאמור יגישו בעלי הדין את עמדתם תוך שבוע מהחלטת הרשם או בתוך המועד כפי שיורה הרשם;

(2) אם ביקש אחד מבעלי הדין לקיים דיון כאמור יגיש המשיב את תגובתו תוך שבוע מהגשת הבקשה או בתוך המועד כפי שיורה הרשם.

5. הגשת מסמכים נדרשה הצגת מסמך בדיון המתקיים לפי תקנות 1 או 2, הצגת המסמך תיעשה באמצעות העברה מראש של המסמך לרשם באמצעות דואר אלקטרוני או באמצעי טכנולוגי אחר. הצגת מסמכים נוספים במהלך הדיון לעיון העד, הצדדים, באי-הכוח והרשם, תיעשה לפי העניין, באישור הרשם, באמצעות דואר אלקטרוני או באמצעי טכנולוגי אחר בזמן אמת.

² ק"ת תשע"ט, עמ' 1848; ק"ת תש"ף עמ' 221.

6. אדם עם מוגבלות היה אחד מהמשתתפים בדיון אדם עם מוגבלות, יורה הרשם על קיום הדיון באמצעות מכשירים טכנולוגיים, ככל הניתן, תוך עריכת התאמות הנגישות בהתאם לחוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005³, או תקנות הנגישות תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), התשע"ג-2013⁴, כנדרש בהתאם לסוג המוגבלות, בשינויים המחייבים.
7. פומביות הדיון עם הודעתו של הרשם בדבר קיום דיון כאמור בתקנה 1 יודיע הרשם על הדרכים בהן ניתן לצפות בדיון. רצה אדם לצפות בדיון יגיש בקשה לרשם לא יאוחר מ-5 ימים לפני מועד הדיון.
8. איסור הקלטת הדיון לא יוקלט דיון לפי תקנות 1 או 2 אלא באישור הרשם.
9. תחילה תחילתן של תקנות אלו 30 ימים מיום פרסומן.
10. הוראות שעה בתקופה שמיום התחילה עד ביטול ההכרזה על מצב חירום בשל נגיף קורונה לפי סעיף 3 לחוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תש"ף 2020⁵, יראו כאילו:

(1) בתקנה 1, במקום תקנת משנה (ב) נאמר:
 "(ב) על אף הוראת תקנת משנה (א), סירבו בעלי הדיון, כולם או חלקם, לקיום דיון באופן האמור באותה תקנת משנה, ולא הראו טעם מוצדק לסירובם, רשאי הרשם להורות על קיום דיון באופן האמור אף בלא הסכמתם, מטעמים שירשמו."

(2) בתקנה 2, אחרי תקנת משנה (א) תבוא תקנת משנה (א1):
 "(א1) בדיון הכולל שמיעת עדות בישראל או מחוץ לה, הרשם רשאי להורות ביוזמתו או לבקשת בעל דין, לאחר קבלת עמדות בעלי הדיון לפי האמור בתקנה 4, כי הדיון יתקיים לפניו ללא נוכחות בעלי הדיון, באי כוחם, העד וכל אדם אחר שנוכחותו בדיון נדרשת, אלא באמצעות מכשירים טכנולוגיים המאפשרים העברת קול ותמונה בזמן אמת."

³ ס"ח תשס"ו, עמ' 42; ס"ח תשע"ט, עמ' 233.
⁴ ק"ת תשע"ג, עמ' 968; ק"ת תשע"ח עמ' 142.
⁵ ס"ח תש"ף עמ' 266; ס"ח תשפ"א עמ' 206.

(3) בתקנה 2, במקום תקנת משנה (ב) נאמר :
"ג) על אף הוראות תקנת משנה (א), סירבו בעלי הדין, כולם או חלקם, לקיים דיון באופן האמור באותה תקנת משנה, ולא הראו טעם מוצדק לסירובם, רשאי הרשם להורות על קיום דיון באופן האמור אף בלא הסכמתם, מטעמים שירשמו.

(4) בתקנה 2, בתקנת משנה (ג) במקום "שמיעת עדות לפי תקנת משנה (א)" נאמר "קיום דיון לפי תקנת משנה (א) או (א1)".

(5) בתקנה 2, בפסקה (1) לתקנת משנה (ג), אחרי המילים "תקשה עליו" יבוא "עלולה לסכן אותו או אחרים או אסורה".

(6) בתקנה 3, במקום האמור בה נאמר :

"3. בנוסף על האמור בתקנה 2(ב), בבואו להורות על קיום דיון לפי תקנות 1 ו-2, ועל מתכונת הדיון, ישקול הרשם את האפשרות המעשית לקיים את הדיון באופן האמור בשים לב למגבלות הטכניות והמהותיות שכרוכות בקיומו בדרך זו, לרבות הצורך בשמירה על סוד מסחרי, יכולתו להתרשם ממהימנות העד או הצורך בהגשת מסמכים רבים במהלך הדיון, את ההגבלות הנובעות מהכרזת מצב החירום המיוחד ובכלל זה הגבלות מכוח חיקוקים שנחקקו בשל מצב החירום האמור, הנזק שייגרם לבעלי הדין ולציבור אם לא יתקיים הדיון באופן האמור, וכן את הנזק שייגרם לבעלי הדין אם יתקיים הדיון באופן האמור.

(7) בתקנה 7, במקום המילים "בתקנה 1" נאמר "בתקנות 1 או 2".

בנימין גנץ
ממלא מקום שר המשפטים

____ ב _____ התש
(_____ ב _____ 20)

(חמ _____ 3-)

דברי הסבר

ברשות הפטנטים (להלן – הרשות) מתנהלים הליכים דיוניים שונים, הן כאלו אשר נובעים מסמכותה המנהלית כרשות בוחנת ורושמת והן כאלו אשר נובעים מסמכותה המעין שיפוטית. החלק החמישי לתקנות העיצובים, התשע"ט-2019 (להלן – תקנות העיצובים) מסדיר את אופן ניהול ההליכים, קרי מועדים, הבאת ראיות, ניהול הדיון וכדומה.

בשנים האחרונות אנו עדים למגמה אשר הולכת ומתרחבת של פיתוחים טכנולוגיים המאפשרים קיום דיונים משפטיים באמצעים טכנולוגיים וללא נוכחות פיזית של הצדדים, באי כוחם, עדים או כל אדם אחר אשר נוכחותו נדרשת, כשהפער מול הנוכחות הפיזית מצטמצם (ר' למשל ע"פ 7900/11 אלי רייפמן נ' מדינת ישראל, פס"ג לפסיקת השופט (כתוארו אז) רובינשטיין (פורסם בנבו, 11.2.2013).

לצד זאת, עלה הצורך בהסדרת דיונים מרחוק גם לאור התמודדותה של מדינת ישראל עם פנדמיה – מגפה כלל עולמית (כפי שהוכרזה בידי ארגון הבריאות העולמי ביום ט"ו באדר התש"ף (11 במרס 2020)) כתוצאה מהתפרצות והתפשטות של המחלה הנגרמת מנגיף הקורונה (להלן – מגפת הקורונה ו/או הנגיף) וההגבלות השונות אשר נקבעו בגינה.

וידגש כבר כעת, לצד האמור לעיל, דרך המלך לקיום הליכים משפטיים הינה באמצעות נוכחותם הפיזית של בעלי הדין, באי כוחם וכל אדם אחר אשר נוכחותו נדרשת. כך, גם בתי המשפט, אשר כאמור מכירים יותר ויותר ביתרונות הגלומים בקיום דיונים באמצעים טכנולוגיים, מדגישים כי אין תחליף להתרשמות ישירה ובלתי אמצעית (ר' למשל רע"א 3810/06 י. דורי את צ'קובסקי בניה והשקעות בע"מ נ' שמאי גולדשטיין, פס" 19 לפסיקת השופט (כתוארו אז) גרוניס (פורסם בנבו, 24.9.2007). (להלן – עניין י. דורי)).

התקנות מבחינות בין שני מצבים עיקריים, דיונים הכוללים שמיעת עדות, ודיונים שאינם כוללים שמיעת עדות. הבחנה זו רלוונטית למהות ההסדר שכן מבחינה דיונית, לרוב דיון הכולל שמיעת עדות יהיה דיון מורכב יותר מעצם טיבעו, כך למשל, הוא יכלול מספר דיונים רב יותר (ר' למשל, דבריו של השופט (כתוארו אז) גרוניס בנוגע לברירה בין הליך אזרחי רגיל להמרצת פתיחה, בין השאר בשל מורכבות הבירור והעדת העדים: רע"א 10227/06 משה בובליל נ' עו"ד חיים אינדיג ואח', פס" 3 (פורסם בנבו, 5.2.2007)). בנוסף לכך, כאשר בעדות עסקינן ישנה חשיבות רבה אף יותר להתרשמות בלתי אמצעית מאופן התנהלות בעלי הדין, באי כוחם וכל אדם אשר נוכחותו בדיון נדרשת, זאת משום שרשם העיצובים היושב בדיון (להלן – הרשם) נדרש להתרשם ממהימנותו של העד ולגזור מכך את המשקל שיש ליחס לעדותו. בנוסף, ישנו חשש שכאשר העד אינו נוכח באולם הסיכון להדרכתו באופן החומק מעיני הרשם גדול יותר. על כן, פוטנציאל הפגיעה בבעלי הדין בשל קיום הדיון באופן זה גבוה יותר.

עוד מסדירות התקנות את סוג האמצעי שייבחר לצורך קיום דיון באמצעים טכנולוגיים, קרי מכשיר אשר מאפשר העברת קול בלבד או כזה המאפשר העברת קול ותמונה גם יחד (להלן – סוג האמצעי).

כאמור לעיל, מינואר 2020 מתמודדת מדינת ישראל עם נגיף הקורונה. בכדי להתמודד עם השפעותיו ההרסניות של הנגיף ואופן ההדבקה הותקנו תקנות שונות המגבילות את פעילות הציבור כולו ורשויות המדינה בפרט. לאחרונה חוקק חוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תש"ף-2020 (להלן – חוק הסמכויות המיוחדות). החוק מעניק סמכויות שונות לממשלה להתמודדות עם

הנגיף מכוח הכרזה על מצב חירום מיוחד. לאור הגבלות, מוצע לקבוע הוראת שעה המרחיבה את סמכויות הרשם בהקשר זה ואת אופן התנהלות דיון באמצעים טכנולוגיים. והכל כמפורט להלן:

תקנה 1 – כאמור לעיל, התקנות מבחינות בין דיונים שאינם כוללים שמיעת עדות ודיונים הכוללים שמיעת עדות, מוצע כי תקנה זו תסדיר את אופן ניהול הדיון שאינו כולל שמיעת עדות, והכל כמפורט להלן:

לתקנת משנה (א) – מוצע לקבוע כי הרשם רשאי להורות, לאחר קבלת עמדת בעלי הדיון, כי דיון שאינו כולל שמיעת עדות יכול שיתקיים שלא בנוכחות בעלי הדיון, באי כוחם וכל אדם אחר שנוכחותו בדיון נדרשת כלל, אלא באמצעות מכשירים טכנולוגיים (להלן – דיון מרחוק). יודגש כי דיון כאמור יתקיים בלא נוכחות בעלי הדיון כולם, קרי, לא יתאפשר מצב בו חלק מבעלי הדיון נוכחים באולם בעוד אחרים לוקחים חלק בדיון מרחוק. מצב בו רק חלק מבעלי הדיון מצויים באולם עשוי להוביל ליתרון לא הוגן עבורם, שכן יהיה ביכולתם לנהל שיח ישיר ובלתי אמצעי עם הרשם ללא ידיעתם של בעלי הדיון אשר אינם נוכחים ואינם יכולים להגיב באותו האופן. עוד מוצע לקבוע, כי סוג האמצעי שייבחר לקיום דיון מרחוק שאינו כולל שמיעת עדות יכול להיות כזה אשר מאפשר העברת קול בלבד, וככל הניתן כזה המאפשר העברת קול ותמונה גם יחד. הבחנה זו נעוצה בהבדלים האינהרנטיים בין ההליכים, כאמור לעיל ככלל הליך אשר אינו כולל שמיעת עדות מורכב פחות מהליך אשר כולל שמיעת עדות, על כן הסיכון הכרוך בנטרול אפשרות התמונה, בעיקר בנוגע לחשש להדרכת עד, מצטמצם. עוד מוצע לקבוע כי דיון מרחוק יכול שיתקיים לפי בקשת מי מבעלי הדיון או ביוזמת הרשם.

לתקנת משנה (ב) – מוצע לקבוע כי לרשם תהא הסמכות להורות על קיום דיון מרחוק גם אם אחד מבעלי הדיון התנגד לקיום הדיון באופן זה, זאת אם לא מצא הרשם טעם מוצדק בהתנגדותו. סמכות זו הוענקה לרשם בשל החשש מפני בעלי דין סרבנים אשר ינסו להערים קשיים על שאר בעלי הדיון בהליך ולהאריך את משכו ללא צורך. יחד עם זאת, יודגש, כי אם בעלי הדיון כולם התנגדו לקיום ההליך בתצורה זו לא ניתן לכפות זאת עליהם. ככלל, בעלי הדיון הינם בעלי ההליך וככל שהם מעוניינים לקיימו באופן פיזי, ישיר ובלתי אמצעי, אין הצדקה לכפות זאת עליהם. ויודגש, חלופה לקיום דיון מרחוק הינה כמובן קיום דיון פיזי, קרי, סירובם של הצדדים לקיום דיון מרחוק אין משמעותו דחיית הדיון עד הסכמתם, כי אם קיום דיון פיזי.

לתקנת משנה (ג) – כאמור לעיל בתקנת משנה (א), דיונים אשר אינם כוללים שמיעת עדות יכולים שיתבצעו באמצעות מכשיר המעביר קול בלבד, אולם, ישנם דיונים אשר בהם ישנה חשיבות ייחודית להעברת תמונה בנוסף לקול, כך למשל כאשר נדרש לראות את העיצוב נושא הדיון או ראיות מוחשיות אחרות. על כן, מוצע לקבוע כי במקרים מסוג זה יורה הרשם כי ההליך יתקיים באמצעות מכשיר המעביר קול ותמונה גם יחד. עוד מוצע לקבוע, כי האמצעי אשר ייבחר לצורך קיום הדיון, יהיה כזה אשר יבטיח כי כל הנוכחים בדיון ישמעו, ובמקרה הצורך גם יראו, זה את זה באופן מלא וברור.

תקנה 2 – מוצע כי תקנה זו תסדיר את אופן ניהול הדיון הכולל שמיעת עדות, והכל כמפורט להלן:

לתקנת משנה (א) – מוצע לקבוע כי הרשם רשאי להורות, לאחר קבלת עמדת בעלי הדיון, כי דיון הכולל שמיעת עדות יכול שיתקיים ללא נוכחות העד וכי עדותו תתבצע באמצעות מכשירים טכנולוגיים (להלן –

עדות מרחוק). יודגש כי דיון כאמור יתקיים ללא נוכחות העד בלבד אולם בנוכחותם של שאר בעלי הדין, באי כוחם או כל אדם אחר אשר נוכחותו נדרשת. זאת להבדיל מהמוצע ביחס לדיון שאינו כלל שמיעת עדות, אשר אותו ניתן לקיים בלא נוכחות בעלי הדין באי כוחם וכל אדם אחר אשר נוכחותו נדרשת. כאמור לעיל, הבחנה זו, בין הליכים הכוללים שמיעת עדות והליכים שאינם כוללים שמיעת עדות, נובעת מההבחנה במורכבות הדיונים של כל אחד מההליכים. הסדר זה, של עדות מרחוק בלבד, נועד לצמצם את החשש מפני הדרכת העד ולהבטיח ניהול תקין של הדיון. עוד מוצע לקבוע, כי סוג האמצעי שייבחר לקיום עדות מרחוק יהיה כזה המעביר קול ותמונה גם יחד (זאת לעומת המוצע לעיל בתקנה 1(א) כי סוג האמצעי שייבחר יהיה כזה המעביר קול, ובמקרה הצורך גם תמונה).

לתקנת משנה (ב) – מוצע לקבוע, בדומה לאמור לעיל בעניין תקנה 1(ב), כי גם בדיון הכולל שמיעת עדות יהיה הרשם רשאי להורות על עדות מרחוק אם אחד מבעלי הדין מתנגד, זאת בתנאי שלא היה טעם מוצדק להתנגדותו. בנוסף, עוד בדומה לאמור לעיל בתקנה 1(ב), מוצע לקבוע כי גם ביחס לדיון הכולל שמיעת עדות אין בסמכותו של הרשם לכפות קיום דיון מסוג זה אם כל בעלי הדין מתנגדים.

לתקנת משנה (ג) – מוצע לקבוע תנאים אשר רק בהתקיימם יורה הרשם על קיום עדות מרחוק. תנאים אלו כמעט זהים במהותם לתנאים אשר נקבעו בהקשר זה בתקנות סד"א החדשות.⁶ כך, מוצע לקבוע כי עדות מרחוק תתקיים רק כאשר ההגעה לאולם לשם מתן העדות תקשה על העד וכי הוא הסכים למתן עדות בדרך זו. ויודגש כי לא ניתן לכפות על העד להעיד מרחוק, עדות מרחוק תעשה בהסכמת העד בלבד. כפיית עדות הינו צעד קיצוני ומרחיק לכת, בענייננו אין הצדקה לכפייה זו כאשר ישנה חלופה והיא קיום עדות ישירה ובלתי אמצעית בנוכחות פיזית באולם הדיונים (פסקה 1); כאשר עדותו של העד חיונית להכרעה (פסקה 2); ובעדות מחוץ לישראל, כאשר אין מניעה מבחינת מדינת החוץ לשמיעת עדות בדרך זו בתחומה. משמעות תנאי זה הינה כי על בעל הדין המבקש להעיד את עדיו מרחוק לצרף לבקשתו גם אינדיקציה המלמדת על כך כי במדינה בה מצוי העד ניתן לקיים עדות מרחוק. תנאי זה נועד לוודא כי השימוש בכלי זה מקובל על המדינה בה נגבית העדות וכי היא אינה רואה בדבר כפגיעה בריבונותה. ניתן לברר את המצב המשפטי במדינה הזרה, למשל, באמצעות חוות דעת של מומחה לדין הזר אשר תתייחס להסדר המשפטי הקיים בדינה הפנימי של המדינה בנושא, ניתן לשקול אפשרויות נוספות לעניין זה (פסקה 3) (לעניין התנאים לעדות מרחוק, מחוץ לישראל, ר' למשל פסי' 19, 17 ו-22 לפסיקת השופט (כתוארו אז) גרוניס עניין י.דורי).

לתקנת משנה (ד) – בהמשך לתקנת משנה (א) ובדומה לאמור לעיל בתקנה 1(ג), מוצע לקבוע כי סוג האמצעי שייבחר יהיה כזה אשר יבטיח כי כל הנוכחים בדיון יוכלו לראות את העד, לשמוע אותו ואף להעביר לו מסמכים במקרה הצורך.

תקנה 3 – מוצע לקבוע מספר שיקולים אותם על הרשם לקחת בחשבון בעת החלטתו האם להתיר קיום דיון מרחוק ו/או עדות מרחוק. על הרשם למעשה לשקול האם ניתן לקיים את הדיון בצורה מיטבית על אף קיומו באמצעות מכשירים טכנולוגיים. כך, על הרשם לשקול האם יוכל להתרשם ממהימנות העד, האם ניתן יהיה להעביר מסמכים במהלך הדיון, האם ייגרם נזק למי מבעלי הדין אם יתקיים הדיון באופן זה

⁶ אשר פורסמו ביום ה- 05.09.2018 ועתידות להיכנס לתוקף ביום ה- 01.01.2021

ובמקביל האם ייגרם נזק אם הדיון לא יתקיים באופן זה וקיומו יידחה.

תקנה 4 – כאמור לעיל בתקנה 1 ו-2, הרשם רשאי להורות על קיום דיון מרחוק או עדות מרחוק רק לאחר קבלת עמדת בעלי הדיון. בתקנה זו מוצע לקבוע את לוחות הזמנים לפיהם יוגשו עמדות אלו. בנוסף, מוצע להחריג את תקנה 97 לתקנות העיצובים אשר מסדירה את נושא בקשות הביניים, בקשה לקיום דיון מרחוק או עדות מרחוק בהחלט נכנסת לגדרי בקשת ביניים, אולם אופן מתן התגובות וסדי הזמנים הקבועים בתקנה אינם רלוונטיים לענייננו.

תקנה 5 – מוצע לקבוע כי מסמכים אשר ידוע מראש כי יש להציגם בדיון לפי תקנה 1 או 2 המוצעות יועברו מראש לרשם. הצגה של מסמכים נוספים במהלך הדיון ייעשו באישור הרשם בלבד.

תקנה 6 – מוצע להבהיר כי אם אחד מהמשתתפים בדיון הוא אדם עם מוגבלות כהגדרתו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, על הרשם להורות על קיום הדיון תוך ביצוע התאמות הנגישות הנדרשות לפי סימן ה' בפרק ה' לתקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), התשע"ג-2013. התאמה זו תעשה כנדרש בהתאם לצרכי האדם כאמור, כך שהדיון המתקיים באמצעות מכשיר טכנולוגי יהיה נגיש לו וזכויותיו הדיוניות לא ייפגעו. כך למשל, אם אחד המשתתפים בדיון הוא כבד שמיעה, ישתתף בדיון גם מתורגמן לשפת הסימנים, ובהתאם לתקנות 1(ג) ו-2(ד) המוצעות והתנאים שנקבעו בה, משתתף שהוא כבד שמיעה יוכל לראות את המתורגמן במהלך הדיון.

תקנה 7 – על מנת להגשים את עקרון הפומביות מוצע לקבוע כי בעת הודעתו של הרשם בדבר קיום דיון מרחוק יודיע הרשם על הדרכים בהן ניתן לצפות בדיון, אם ירצה אדם לצפות בדיון יהיה עליו להגיש בקשה חמישה ימים טרם מועד הדיון. הדרישה להגשת בקשה ואישורה על ידי הרשם נובעת מהדרך בה יתקיים הדיון, קרי, על מנת לצפות בדיון יהיה על הצופה לקבל גישה לאותו אמצעי טכנולוגי אשר באמצעותו מתקיים הדיון, לצורך כך נדרשת התארגנות טכנית מקדימה מצד הרשות.

תקנה 8 – מוצע לקבוע באופן פוזיטיב כי אין להקליט את הדיון לפי תקנות 1 ו-2 המוצעות אלא באישור הרשם. הוראה זו כמובן נכונה לכל דיון המתקיים ברשות ולא דווקא אם בדיון מרחוק או עדות מרחוק עסקינן, אולם הסיכון להקלטת הדיון עשוי להיות מוגבר במקרים בהם ניתנת לאדם גישה לצפייה בדיון מרחוק, כאמור לעיל בתקנה 7 המוצעת לעניין פומביות הדיון.

תקנה 9 – מוצע לקבוע כי תחילתן של תקנות אלו יהיו 30 ימים מיום פרסומן.

תקנה 10 – כאמור לעיל, מוצע לקבוע הוראת שעה אשר תרחיב את ההסדר ביחס לקיום דיון מרחוק ועדות מרחוק, זאת בשל נגיף הקורונה וההגבלות אשר נקבעו בגינה. תחולת הוראת השעה כפופה להכרזה על מצב חירום מיוחד בשל נגיף הקורונה, מכח חוק הסמכויות המיוחדות (להלן – תקופת ההכרזה או מצב החירום).

לפסקאות 1 ו-3 – מוצע לקבוע, כי בתקופת ההכרזה הרשם רשאי להורות על קיום דיון מרחוק כאמור בתקנה 1 המוצעת, ועדות מרחוק כאמור בתקנה 2 המוצעת, גם אם כל בעלי הדין סירבו לקיים את הדיון באופן זה, אם לא מצא טעם מוצדק לסירובם. זאת בניגוד לאמור לעיל בתקנה 1 ו-2 המוצעות, לפיהן אין הרשם רשאי לכפות קיום דיון מרחוק או עדות מרחוק באם התנגדו לכך בעלי הדין כולם. כאשר עסקינן במצב החירום ישנן הצדקות נוספות לקיום דיון מרחוק ועדות מרחוק אשר אינן קיימות בזמן שגרה. כך למשל הגבלת תנועה, הגבלות התקהלות, מגבלות על טיסות וכיו"א אשר מקשות או מאיינות את היכולת לקיום דיונים פיזיים. לכן, במקרים בהם החלופה של קיום דיון פיזי אינה ריאלית ו/או מסוכנת יש לאפשר לרשם סמכות כופה זו כנגד צדדים סרבנים אשר מעוניינים להערים קשיים ולגרור את הימשכות ההליך.

לפסקה 2 – מוצע לקבוע, כי בנוסף לאמור בתקנה 2(א) המוצעת המאפשרת עדות מרחוק בלבד, קרי דיון בו כולם פרט לעד יהיו נוכחים באולם, בתקופת ההכרזה רשאי הרשם להורות כי הדיון יתקיים שלא בנוכחות כל בעלי הדין, באי כוחם וכל אדם אחר אשר נוכחות נדרשת, אלא באמצעות מכשירים טכנולוגיים המאפשרים העברת תמונה וקול בזמן אמת. כלומר, בעת ההכרזה דיונים הכוללים שמיעת עדות יכולים שיתקיימו בלא נוכחותו הפיזית של אף גורם הרלוונטי לדיון, זאת בדומה לתקנה 1 המוצעת בעניין דיונים שאינם כוללים שמיעת עדות בעת שגרה. יודגש כי סיטואציה זו נוספת לסיטואציה הקיימת לפי תקנה 2 המוצעת ואינה מחליפה אותה. בדומה לאמור לעיל בעניין פסקאות 1 ו-3, מצב החירום המיוחד וההגבלות הנובעות ממנו עשויות לאיין את האפשרות של קיום דיון פיזי לכן יש להעניק לרשם את הסמכות לקיים דיונים גם בעת המגבלות ולאורך.

לפסקה 4 – מוצע לקבוע כי התנאים לפי תקנה 2(ג) המוצעת, לעניין קיום עדות מרחוק, יחולו גם במצב החירום. על כן, יש להחילם גם על דיון הכולל עדות המתקיים שלא בנוכחות העד, בעלי הדין, באי כוחם וכל אדם אחר שנוכחותו בדיון נדרשת, אשר הורחב בשל מצב החירום (ר' לעיל בעניין פסקה 2).

לפסקה 5 – מוצע להוסיף לתנאים המנויים בתקנה 2(ג) המוצעת, לעניין קיום עדות מרחוק (ר' הרחבה לעיל בעניין זה), תנאי לפיו הגעתו של העד עלולה לסכן אותו או אחרים או אסורה, זאת לאור המגבלות הנובעות ממצב החירום כדוגמת ריחוק חברתי, מגבלות תנועה ואיסור טיסות.

לפסקה 6 – מוצע לקבוע שיקולים נוספים אשר על הרשם לשקול בעת החלטתו האם להורות ו/או להתיר על קיום דיון מרחוק או עדות מרחוק. שיקולים אלו הינם שיקולים הנובעים ממצב החירום וההגבלות הנובעות ממנו קרי, הגבלות תנועה, ריחוק חברתי וכדומה.

לפסקה 7 – כאמור לעיל, בניגוד למצב השגרה לפיו דיון הכולל שמיעת עדות יוכל להתקיים כאשר העד בלבד אינו נמצא באולם והוא נותן את עדותו באמצעות מכשירים טכנולוגיים (ר' לעיל דבר הסבר לתקנה 2), בעת ההכרזה גם דיונים הכוללים שמיעת עדות יוכלו להתקיים בלא נוכחות פיזית של אף גורם רלוונטי לדיון (ר' לעיל דברי הסבר לפסקה 2 לתקנה זו), על כן, על מנת להגשים את עקרון הפומביות ניתן להגיש בקשה על מנת לצפות בדיון (ר' לעיל דברי הסבר לתקנה 7).